

Министерство образования Республики Беларусь
Учреждение образования
«Полоцкий государственный университет»

Романо-германская филология,
Контексты культуры
и литературные связи

Международный сборник научных статей

Новополоцк
2017

Редколлегия:

А.А. Гугнин – доктор филологических наук (отв. ред.);
Д.А. Кондаков – кандидат филологических наук;
Т.М. Гордеенок – кандидат филологических наук;
Р.В. Гуревич – доктор филологических наук;
Г.Н. Ермоленко – доктор филологических наук;
Е.А. Зачевский – доктор филологических наук;
З.И. Третьяк – кандидат филологических наук;
Н.Б. Лысова – кандидат филологических наук;
С.М. Лясевич – кандидат филологических наук;
С.Ф. Мусиенко – доктор филологических наук;
М.Д. Путрова – кандидат филологических наук;
Л.Д. Синькова – доктор филологических наук;
И.А. Чарота – доктор филологических наук.

Рецензенты:

кандидат филологических наук, профессор,
заведующий кафедрой зарубежной литературы МГЛУ Ю.В. Стулов,
кандидат филологических наук, доцент,
заведующий кафедрой перевода БГУ Д.О. Половцев

Романо-германская филология. Контексты культуры и литературные связи : междунар. сб. науч. ст. / Полоцкий гос. ун-т ; редкол.: А.А. Гугнин (отв. ред.) [и др.] – Новополоцк, 2017. – 352 с.
ISBN 978-985-531-572-9.

В настоящем международном научном сборнике, продолжающем предыдущие издания (2011 и 2013 гг.) кафедры мировой литературы и иностранных языков Полоцкого государственного университета, публикуются статьи по актуальным вопросам романо-германской и славянской филологии, методологии литературоведческих исследований, методике преподавания гуманитарных дисциплин. Особое внимание в данном сборнике уделено проблемам конкретно-исторического изучения литературных взаимосвязей, а также философским, социальным и литературоведческим аспектам изучения проблемы войны и мира.

УДК 82.0(082)
ББК 83.3(4)я43

Известный белорусский литературовед Г.В. Синоло в своем труде «История немецкой литературы XVIII века» пишет: «Существенно изменился подход Гёте и к любимому им балладному жанру, в сущности, поэт обновляет литературную балладу, расширяя ее тематические рамки: если прежде его баллады были посвящены любви, то теперь благодаря особым возможностям этого жанра он исследует роковые загадки бытия, непостижимые тайны природы. Мистическое, непостижимое разуму в балладах «» в какой-то мере предвосхищает появление готической предромантической, а затем и романтической баллады. Примечательно так же и то, что, создавая абсолютную иллюзию фольклорности сюжета своих баллад, Гёте Веймарского периода практически всегда создает свои собственные балладные коллизии и сюжеты, и притом такие, что народ принимает их, как свои»*.

Хороший друг Гёте Гердер перевел тогда одну из датских народных баллад, в которой царя льфов превратил в Лесного царя. Главной задумкой было то, что некая природная сила способна перевоплощаться в человеческое обличье, принимать любую внешность. Природа – некая мощная неизведанная и неукротимая сила. Здесь также явны элементы языческого верования.

Гёте жил в эпоху перелома кризиса просветительского сознания, становления романтизма. К романтизму он относился скептически, но романтики считали его своим наставником или «духовным отцом».

Весь творческий путь Гёте условно делят на две неравные по времени части (Г.В. Синоло):

1. конец 60-х годов XVIII века – 1775 год (год переезда в Веймар);
2. 1775 – 1832 года.

Во время первого периода поэзия и проза Гёте была окрашена участием Гёте в «Бури и натиске». Гёте являлся одним из лидеров этого движения. Второй же период связан с «Веймарским классицизмом». Тогда в его творчестве на произведения влияют философско-эстетические и художественные искания. Этот период так же делится на этапы. В финале же все лучшее в накопленном Гёте выливается в мощный поток и образует (Фауста).

Возвращаясь к балладам, написанным в один период жизни автора, можно сказать, что в них очень много общего, но так же есть и различия. «Лесной царь» более мрачен, чем «Рыбак». «Рыбак» статичен, «Лесной царь» полон движения и экспрессии.

Гёте, создатель множества великих произведений был и есть символом не только немецкой, но и европейской литературы. Гёте в равной степени ассоциируется не только с романтизмом, страданием лирического и юного героя, но и с мощью человеческого духа и силой разума и чувств.

*Синоло, Г.В. История немецкой литературы XVIII века: учеб. пособие / Г.В. Синоло. – Мн.: БГУ, 2012. – С.326–327.

ПОЛОЦК ГЛАЗАМИ ГОРОДА-ПАРТНЕРА

Н.Б. Лысова

Полоцкий государственный университет, Беларусь

P. Binder, J. Binder. Polozk – gibt es da auch einen Urwald? Ein Lesebuch zur Partnerschaft mit der belarussischen Stadt Polozk. – Verlag Robert Gessler, Friedrichshafen, 2010. – 176 c.

У 2010 годзе ў Германіі ў прыватным выдавецтве «Роберт Хэсслер» ў Фрыдрыхсхафене выйшла кніга пад назваю «Polozk», прысвечаная пятнаццацігадоваму знаёмству з Полацкам, паездкам у горад, сустрэчам з яго жыхарамі, асэнсаванню культурнага вопыту Беларусі, гістарычнага і сучаснага. Кніга не з’яўляецца афіцыйнай справаздачай супрацоўніцтва паміж гарадамі-партнёрамі, але напісана двума непасрэднымі членамі партнёрскага аб’яднання двух гарадоў і адлюстроўвае менавіта гісторыю такіх паездак у беларускі горад. Тэматыка кнігі выходзіць за межы дзелавых стасункаў. Хутчэй, яна нагадвае кнігу падарожжаў, якія праходзілі праз Германію, Польшчу на Беларусь, на шляху якіх здараліся прыгоды, нечаканыя знаходкі і, канешне, сустракаліся самыя розныя людзі. Гэта кніга – публіцыстычныя, дзённікавыя, нарысавыя, паэтычныя, эсістычныя запісы сямейнай пары Ротраўт і Юргэна Біндэр, жанчыны і мужчыны, настаўніцы і інжынера, што наважыліся не толькі зафіксаваць свае падарожжы ў слове і фотаілюстрацыі (амаль на кожнай старонке кнігі – фотаздымкі аўтараў), але і асэнсаваць гэты вопыт падарожжа ў чужую краіну, якая стала (па іх словах) для іх любімай.

Большасць здымкаў кнігі звязана з паездкамі на Беларусь, і таму нагадвае турыстычныя справаздачы, дзе ёсць «selfi» ў розных абставінах – на вакзале, на сталічнай плошчы, у зале чакаання, у вагоне цягніка, у Белавежскай пушчы, у краязнаўчым музеі, у манастыры і іншых гістарычных, прыметных месцах нашай краіны. Другой значнай часткай фотаілюстрацый з’яўляюцца фотаімгненні полацкіх гарадскіх святаў, палачан розных узростаў, сяброўскіх сустрэч і побытавых сцэнак. Сярод апошніх сустра-

каюцца і лірычныя фотазамалёўкі (напрыклад, птушкі, што мыюцца ў лужыне, воз з сенам або вясковы краявід з лесам і полем, што выклікае ў аўтараў настальгію па мінулым – аб чым і гаворыць адзін надпіс да такога фотаздымка [1, с. 16]. Усе здымкі маюць трапныя або інфармацыйныя надпісы, з удакладненнем імёнаў, дзеянняў, месцаў.

Значная колькасць здымкаў зафіксавала застоллі з рознымі алкагольнымі напоямі, смачнымі стравамі на стале і ўзнятымі для госта чаркамі – першая прыкмета іншаземнага выдання, спецыфіцы цензуры ці самацензуры яго ўкладальнікаў. Так, нашыя гасцінасць і святы не могуць абыходзіцца без моцных напояў. Мы так звykліся з падобнымі рысамі жыцця, што зрабілі гэтую тэму непрыкметнай для асэнсавання, але для тых, хто знаёміцца з нашай краінай – яна абавязкова кідаецца ў вочы, аб ёй гавораць, яе здымаюць. Дадам, што і ў тэкстах кнігі «Polozk» аўтары спецыяльна закранулі тэму пікнікоў, сустрэч з водкай і прысмакамі, а таксама традыцыю прамаўляць тосты.

Колькасць фотаздымкаў і іх інфармацыйная насычанасць даюць падставу гаварыць аб найнавейшай стылістыцы кнігі – сецевай. Да гэтага трэба дадаць і асаблівую распрацаванасць рамачнай канструкцыі. Фотаілюстрацыі, напрыклад, пачынае выява дзвюх мапаў: першая ўдакладняе дзяржаўнае дзяленне Беларусі і краіны, з якімі рэспубліка мае межы; другая – фрагмент тых месцаў на геаграфічнай мапе, «аб якіх пойдзе размова ў тэксце» [1, с. 8]. Кніга мае восем раздзелаў з асобнымі назвамі, кожны з якіх падзяляецца на часткі (ад пяці да дзевяці), што, у сваю чаргу, набываюць па дзве назвы: знакава-выразную і ўдакладняючую, тэматычна-інфармацыйную. Так, напрыклад, раздзел «Наша агульная гісторыя» пачынаецца з часткі з двума назвамі: «Францыск Скарына» і «Вялікі сын горада Полацка і першы еўрапеец». У сваю чаргу далейшы аповед пра Скарыну выкладаецца яшчэ па двух падназвах, «Філасоф, урач і кніжны выдавец» і «Францыск Скарына ў Полацку», што падзяляюць гістарычную тэму і сучасную тэматыку ўшанавання памяці Скарыны ў горадзе. Наступная частка з назвамі – вобразнай «Як трапіў карабель на герб Полацка?» і інфармацыйнай «Полацк і Ганза» выкладаецца па чатырох падзелах: агульнагістарычнага ўступу, гістарычнага экскурсу «Час Ганзы» і тлумачальных тэкстах «Вырабы» і «Шляхі», у якіх аўтар тлумачыць, чаму на гербе горада захаваўся карабель, гаворыць аб былой эканамічнай-гандлёвай значнасці горада і аб яго гандлёвых сувязях.

Такім чынам, перад чытачамі быццам паўстае кніжны сайт з распрацаваным інфармацыйным сецівам. Пры гэтым аўтары вызначаюць галоўныя, магістральныя сімвалы жыцця Полацка, гістарычныя і сучасныя. Адным з такіх сімвалаў стала Дзвіна. Аўтары кнігі неаднойчы вяртаюцца да гэтага галоўнага сімвала гісторыі горада і ў гістарычных стасунках, і ў аповедзе пра рэканструкцыю сярэднявечнага свята, і ў іншых раздзелах. Адна з частак кнігі непасрэдна звязана з ракой і нямецка-беларускім водачышчальным праектам «Здаровая вада для Полацка». Яна мае вобразную назву «Дзвіна – сасуд стасункаў і жыцця». Аўтар гэтага тэкста, Юргэн Біндэр, глядзіць на беларускія прыкметы жыцця нечаканна для нас, па-нямецку, праз гукі вядомага вальса Штрауса, неафіцыйнага гімна Аўстрыі «На прыгожым блакітным Дунаі». Справа ў тым, што Юргэн быў прыемна здзіўлены, што нават на такім свяце, як Дзень Перамогі мелодыя «Блакітнага Дуная» гучыць на афіцыйнай часткі святочных мерапрыемстваў. Ён не мог сам сабе патлумачыць логіку такога аб'яднання аўстрыйскай музычнай традыцыі і савецкага свята ваеннай перамогі. Але потым вырашыў патлумачыць гэта мясцовымі асаблівасцямі. Горад, што ўзнік на раке, абавязаны ёй жыццём, павінен і «спяваць» пра раку, а Дзвіна – прыгожая, але не блакітная, – карычневая, бурая. Яе колер сапсаваны стокамі з акаляючых прадпрыемстваў. Ужо пасля рэалізацыі праекта ачышчэння вады ў Полацку, Юргэн заўважае, як змяніўся колер «кравяноснага сасуда» горада – Дзвіны, і ў Полацка з'явілася яшчэ адно сімвалічнае імя – Хорст Келер, імя інжынера, тэхнічнага кіраўніка праекта новага гарадскога водаканала. Прадстаўленая кніга не столькі пра нас, палачан, колькі, напэўна, пра аўтараў, немцаў, якія, выкарыстоўваючы думку іх славутага земляка Гегеля, негледзячы на іншаземныя падзеі і думкі, заўжды пакідаюць начныя калпакі на сваёй галаве і мысляць ў асабістых межах.

Два аўтары тэкстаў і яшчэ два стыля апавядання, лірычны і іранічны, жаночы і мужчынскі, нямецкі і ... швабскі. Так, Юргэн Біндэр перыядычна падкрэслівае сваё этнічнае паходжанне, быццам пераворчвае стэрэатыпы аб швабскай прывязанасці да родных мясцін, краёвай прымхлівасці і мясцовага нацыяналізму. Менавіта на швабскай тэрыторыі, непдалёку ад Фрыдрыхсхафена, знаходзіцца знакаміты Чорны лес (Schwarzwald), ператвораны сёння ў месца турыстычнага паломніцтва. Калісьці для нямецкіх літаратараў-рамантыкаў менавіта лес з'яўляўся месцам мяжы паміж светам рэальным і зачаравана-трансцэндэнтным. Невыпадкова, напэўна, што жыхарам Швабіі належыць другая частка назвы кнігі, падназва-пытанне – «Тут таксама лясныя нетры?». Поўнаасцю назва кнігі гучыць такім чынам – «Полацк – Тут таксама лясныя нетры? Кніга для чытання аб партнёрстве з беларускім горадам Полацк». Вобраз нетраў, як першабытнай культуры, куды імкнуцца людзі еўрапейскай цывілізацыі, узнікае і як прывід, як успамін, калі адзін з аўтараў кнігі, гледзячы на Дзвіну, распавядае пра гісторыю варагаў і ўзгадвае вядомую нямецкую кінагісторыю пра Фіцкаральдо, які шалёна імкнуўся наладзіць класічную оперу ў нетрах Паўднёвай Амерыкі ў пазамінулым стагоддзі.

Аўтары такім чынам, з аднаго боку, маюць намер разбурыць стэрэатыпныя ўяўленні аб далёкім усходнім горадзе як аб лясных нетрах і першабытных паводзінах людзей. А, з другога боку, пракладаюць новую дарогу да родных, лясных, мясцін і партнёраў-сяброў. Апошнім раздзелам кнігі з'яўляецца прамы адказ на пытанне назвы кнігі. Ён мае (як і ўсе папярэднія) дзве назвы: «Тут таксама лясныя нетры?» і «На шляху да “глабальнай аўдыторыі”». У ім Ротраўт апавядае пра стасункі нямецкіх дзяцей з гімназіі Альберта і полацкіх вучняў, пра тое, як рэалізаваліся сярод маленькіх жыхароў планеты такія праекты, як «Чарнобыль» і «Беларусь». Напрыканцы, яна шчыра гаворыць, што як, былая настаўніца, ведае, што нельга чакаць ад маленькіх людзей хуткай і адпаведнай зваротнай рэакцыі, але ўжо праз год турэцкі хлопчык-рэпатрыянт з гімназіі Фрыдрыхсхафена запытаў яе, як будзе па-руску «Tschuss». Менавіта гэтым сяброўскім развітаннем – «пакуль» – развіталіся і аўтары кнігі з чытачамі, падводзячы вынікі свайго аповяду і адказваючы на пытанне назвы аб тым – што гэта за горад Полацк. Там жывуць сябры, таму аўтары і развіталіся з імі па-сяброўску.

Адзначым, што тэма сяброўства займае многа старонак у кнізе. Некаторыя раздзелы кнігі прысвечаны асобным людзям і сталі нарысамі, партрэтамі палачан, апантанымі сваёй прафесійнай дзейнасцю, з драматычным лёсам і камунікатыўнай шчырасцю. Напрыклад, нарысы аб Іване Каліноўскім, чалавеке, які дзейсна «ведае кожны камень на Беларусі» або Валянціне Аўсянкінай, энергічнай, талантлівай асобе, дзякуючы якой былі распачаты многія замежныя праекты двух гарадоў. Ротраўт зазначае, што яны знайшлі ў палачанах не проста гасціннасць, але сапраўдных сяброў. «Сяброўства» для нас – гэта вялікае слова» [1, с. 166], – піша яна ў спецыяльным раздзеле на гэту тэму пад назваю «Калі ў Полацку ёсць сябры (або сяброўкі) – гэта больш, чым проста гасціннасць». Біндэр упэўнена ў вернасці агульным каштоўнасцям сваіх новых сяброў. Аўтары не абыходзяць праблемныя старонкі полацкага жыцця, імкнуча адказаць самі сабе, чаму, напрыклад, вада ў Дзвіне такая брудная, хлеб – чэрствы, а прадаўцы і афіцыянты – негаваркія ці проста няветлівыя. Дзеля аб'ектыўнага аповяду пра Полацк Юргэн аднойчы вырашае пажыць у горадзе тры месяцы, чым выклікае гвалт у сям'і, але вопыт гэтага трохмесячнага знаёмства з горадам стаў для яго вельмі значным. Ён здолеў напісаць аб Полацку праўдзіва, з добрым гумарам.

Кніга Ротраўт і Юргэна Біндэр – гэта эсэістычная, рэпартажная і, нават, паэтычная спроба раскрыць семантыку іншаземнай культуры. Адна з тэм кнігі – шлях да Палоцка, сучасны, праз межы, праз непаразуменні, праз камічныя і драматычныя сустрэчы. Юргэн Біндэр, аўтар кнігі замалёвак «Hieb- und Stich-Fescht» («Удар і элегантны ўкол»), у якой ён іранічна назірае за сваімі суайчыннікамі і якая выйшла у 2013 годзе як вынік яго штотыднёвай калонкі ў мясцовай прэсе, валодае асаблівым стылем напісання – ўспрымаць невядомае, цяжкае да разумення лёгка, па-дзіцячаму чыста і па-сяброўску з гумарам. Можна назваць стыль яго пісьма іранічным або рамантычным, у тым сэнсе, што мелі на ўвазе тэрэтыкі нямецкага рамантызму, калі вызначалі свае камічныя, або іранічныя, ацэначныя адносіны да свету такім чынам: «У іроніі ўсё павінна быць жартам і ўсё павінна быць сур'ёзна, усё прастадушна шчырым і ўсё глыбока прытворным. У ёй утрымліваецца і яна выклікае ў нас пачуццё невырашанай супярэчнасці паміж безумоўным і абумоўленым, пачуццё немагчымасці і неабходнасці ўсёй паўнаты выказвання. Яна ёсць самая вольная са ўсіх вольнасцяў, бо дзякуючы ёй чалавек можа ўзвысіцца над самім сабой, і ў той жа час ёй ўласціва ўсякая заканамернасць, бо яна безумоўна неабходна» [2, с. 176].

У вершы Юргэна Біндэра пра чыгуначную паездку ў Полацк («Zugfahrt nach Polotzk»), па вызначэнню самога аўтара прадстаўлены «погляд шваба» і выкарыстана «зваротная рыфма па-швабскі» [1, с. 21]. Юргэн выкарыстоўвае лічбы для стварэння карціны хаосу і непаразумення: «Калі 50 чалавек на вакзале знаходзіцца», і «яны нясуць 70 чамаданаў», і «20 чалавек сустракаюць іх у Полацку» – «гэта – не дэманстрацыя, а вандроўка ў Полацк» [1, с. 21]. Несупадзенне лічбаў падаецца як несуднаснасць уяўленням пра камфартабельнасць умовы паездкі: калі «чатыры чамадана, чатыры заплечніка, тры фотакайстры» павінны ўладкавацца і «святочна аб'яднацца» ў «трохмясцовым салоне» – гэта значыць «проста спальны вагон». Іранічная характарыстыка чыгуначнага сервісу, «камфорту», дапаўняецца разнастайнасцю выбара полкі (на версе – «дзе халоднае паветра», на ніжэй – «цёпла і смярдзюча») і перспектывамі сумеснай ночы, калі «ў свае правы ўступае стрыптыз» і можна «цешыцца начною плошчю», канешне, калі ты не напіўся нямецкага піва, якое яшчэ заставалася, і не апынуўся ў калідоры ў чарзе ў прыбіральню, што рэгулярна зачыняецца па хадзе цягніка. Калі ты нарэшце заснеш, пад мірнае мычанне суайчыннікаў, цябе пабудзіць афіцэр патрабавальнымі словамі «Ваш паспарт!» [1, с. 22]. У вершы Юргэн імкнецца перадаць розныя настроі вандроўніка: і шчаслівае чаканне новага, і жах, калі цябе на мяжы быццам голага аглядае «таямнічы сфінкс» ў афіцэрскай вопратцы, і радасць ад сяброўскай сустрэчы, калі замест лічбаў узнікае апісанне шалёнага прыёму, з пералікам асабістых імёнаў і нечаканых падрабязнасцей: «Валянціна, Пеця, Дзіма, І Святлана – якая цуд, Алена і Ганна, Наташа, Сяргей. Палова Полацка выцягнулася перад цягніком», а потым пачаліся «жорсткія гадзіны», што клічуцца «водку піць», альбо часы «вольнага пікніка», «кветак для ўсіх» [1, с. 23], гадзіны слёзаў і смеху.

Шлях, дарога – толькі адна з тэм кнігі, у якой аўтары не толькі фіксуюць розніцу дарожнага сервісу, адсутнасць аўтабану ў выглядзе настальгічных вясковых пейзажаў абাপал дарогі і «кудахання»

[1, с. 28] кіроўцы новенькага нямецкага аўто ад непрыемнасцяў мясцовага дарожнага пакрыцця, але аўтары адзначаюць і цудоўныя краявіды нашай краіны: невялічкія азёры, срэбныя яліны і цёмна-зялёныя піхты, бярозы, «веткі якіх мігаюць, быццам неонавыя агні» і адкрываюць перспектывы сенажаццяў і раллі, захад сонца з «шалёнымі фейерверкамі ў чырвона-залатых танах» [1, с. 30] і вялізныя тунелі туманаў.

Іронія Юргэна тычыцца і непрыстасаванасці сэрвісу чыгуначнай паездкі для пераезду групы з гуманітарнай дапамогай, і хібам жыллёвага камфорту ў іншаземнай краіне, і традыцый сустрэчы гасцей з водкай-«водачкай», і тэндэнцыйнасці гендэрнага выхавання маленькіх дзяцей ў садку. Мужчынскі погляд Юргэна Біндэра на нашу культуру ўважліва фіксуе асаблівасці жаночых паводзін, адзеньня, маўлення... Гасціннасць беларускіх жанчын кідаецца ў вочы наратора не толькі ўсмешкамі на твары, але і кідкімі выявамі пацалункаў на іх кашулях. Юргэн заўважае італьянскую шыкоўную вопратку, выдатную фізічную форму прадстаўніцы ўлады на ўрачыстым гарадскім мерапрыемстве і вяселлі ўбор, фрызуру і высокія абцасы абутку загадчыцы дзіцячага садку, што сустракае нямецкую дэлегацыю ў працоўны час. Яго здзіўляюць трох-пяцігадовыя дзяўчынкі, што робяць кніксэны, быццам навучаныя нямецкімі гувернанткамі мінулага часу, і шакіруюць словы іх выхавацелькі аб асобнай ежы для дзяўчынак (гародніна, садавіна) і хлопчыкаў (мяса).

Ротраўт Біндэр фіксуе тое, што чуе. Яе аповед пра палачанак – пра тое, як яны паўтараюць словы аб тым, што трэба зрабіць «шык», або аб тым, як яны не жадаюць старэць. Яна бачыць, як яны эканомяць на сваёй прыгажосці дзеля дзяцей і блізкіх, выглядаюць больш старымі, чым яны ёсць на самой справе. Сімвалічным знакам для вызначэння беларускай жанчыны (ў адрозненне ад нямецкай) для Ротраўт становіцца – сівізна, што хаваецца пад хусткай [1, с. 84].

Сучасны харатар кнігі ва ўяўленні аўтарамі адзінства паміж нашымі культурамі, выяўленне агульнага характару жыцця як вынік мультыкультурнага характару жыцця еўрапейцаў. Невыпадкова Юргэн некалькі разоў паўтарае словы, якія чуе ад розных жыхароў Полацка ў двукоссі – «наша жыццё». Яно падаецца яму смешным, таму што ўзнікае кожны раз, калі яго суб'яднікі не могуць патлумачыць супярэчнасці, хібы культуры. Сёння «іх» і «наша» жыццё стала агульным. Для аўтараў кнігі гэта бяспрэчна, для нас яшчэ – не (судзячы па моўным стэрэатыпе). І аўтары гавораць, напрыклад, аб актуальнай чарнобыльскай праблеме як аб сваёй. Апавядаючы пра школьны сумесны праект заняткаў, сустрэч, мерапрыемстваў на тэму «жыцця з вынікамі Чарнобыля», Ротраўт гаворыць, што гэта тэма і для настаўнікаў, і для інжынераў, і для дзячоў рэлігійных устаноў важная, гэта – тэма, якая паўсюдна значная, бо змяніла сусвет, стала страшным папярэджаннем чалавецтву.

Агульнай тэмай жыцця маленькіх жыхароў двух гарадоў зрабілася і «Лебедзяня Паўліна, якога жадалі злавіць»: казкі Ренаты Хартвіг пра лебедзеня ілюстравалі і нямецкія, і беларускія дзеці. Дзеці знайшлі прыкметы, сімвалы жыцця на Бадэнскім возеры і на полацкіх азёрах, каб каляровымі калажамі прадставіць агульныя казкі. Аб гісторыі стварэння гэтай нямецка-беларускай кнігі распавядае Ротраўт Біндэр у раздзеле з назвамі «Паўліна з Бадэнскага возера наведвае Полацк», «Адна дзіцячая беларуская кніга» [1, с. 171].

Сцвярджаннем агульнасці культуры сведчыць і тое, як падаецца ваенная тэма: праз лёсы асобных людзей, розных нацыянальнасцей, беларусаў, яўрэяў, немцаў; з якой боллю гаворыцца аб стратах, трагедыях нашай зямлі і як пры гэтым гучыць назва аднаго з выніковых раздзелаў на ваенную тэму – «дрэнных нацый не існуе».

«У нейкім сэнсе кожны горад існуе роўна настолькі, насколькі ён існуе ў сусветнай літаратуры. Любому месцу і любому месту важна мець рэха, быць прамоўленымі. Іншым, не сваім голасам. Важна быць пабачаным у чужых калекцыях, у чужых мовах і каардынатах» [3, с. 8]. У гэтым сэнсе Полацку пашанцавала. Ён трымаецца на старонках літаратуры ў выглядзе гістарычнай сталіцы і ў абрысах сучаснага часу, у мастацкім, казачным апаведзе, у навуковым партрэце і ў сяброўскай замалёўцы. Вось ён зноў «растыражаваны па сьвеце, населены» [3, с. 11] новымі знакамі, сімваламі, вобразамі. Такі знаёмы і не звычайны.

ЛІТАРАТУРА

Binder, P. Polozk – gibt es da auch einen Urwald? Ein Lesebuch zur Partnerschaft mit der belarussischen Stadt Polozk / P. Binder, J. Binder. – Verlag Robert Gessler, Friedrichshafen, 2010. – 176 с.

Літературная теория немецкого романтизма. Документы. – Л.: Издательство писателей в Ленинграде, 1934. – 329 с.

Бахарэвіч, А. Ніякай літасці Альгерду Б. / А. Бахарэвіч. – Мінск: Галіяфы, 2014. – 174 с.